

РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2023/2919 НА СЪВЕТА
от 21 декември 2023 година
за изменение на Регламент (ЕС) 2022/2576 във връзка с
удължаването на срока на прилагането му

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 122, параграф 1 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2022/2576 на Съвета [1] беше приет с оглед на кризата с доставките на газ, причинена от непровокираната и неоправдана агресивна война на Русия срещу Украйна и необходимостта Съюзът да реагира с временни мерки в дух на солидарност между държавите членки. Целта му е да се смекчи въздействието върху цената на газа, като се обърне внимание на търсенето и предлагането му, като се гарантира сигурността на доставките в целия Съюз и се засили солидарността.

(2) Регламент (ЕС) 2022/2576 предвижда временна правна рамка по отношение на по-добрата координация на покупките на газ, мерките за предотвратяване на прекомерни цени на газа и прекомерна нестабилност в рамките на деня на пазарите на енергийни деривати, както и мерките в случай на извънредна ситуация, свързана с газа.

(3) Първоначално срокът на прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 беше ограничен до 30 декември 2023 г.

(4) В съответствие с член 30 от Регламент (ЕС) 2022/2576 Комисията извърши преглед на посочения регламент и на 28 септември 2023 г. издаде доклад, обобщаващ основните констатации („докладът“). В доклада се стига до заключението, че Регламент (ЕС) 2022/2576 е изиграл важна роля за стабилизиране на положението на пазара на газ и за осигуряване на адекватни доставки на газ за Съюза, както и че той е важна част от инструментариума на ЕС за сигурността на доставките на газ.

(5) С Регламент (ЕС) 2022/2576 се предвижда създаването на служба, която да позволява обединяване на търсенето и съвместно закупуване на газ и изисква от държавите членки да предприемат подходящи мерки, за да гарантират, че предприятията за природен газ и предприятията, потребяващи газ под тяхна юрисдикция, участват в процеса на обединяване на търсенето, организиран от доставчика на услуги като един от възможните начини за постигане на целите за запълване, посочени в Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета [2]. Държавите членки и предприятията за природен газ, както и предприятията, потребяващи газ, са участвали по ефективен начин в механизма за обединяване на търсенето и съвместно закупуване съгласно Регламент (ЕС) 2022/2576 („AggregateEU“) и са допринесли за постигането на общо сумарно търсене на газ от 44,04 млрд. куб. метра до октомври 2023 г., което е три пъти повече от задължителните количества за обединяване на търсенето. Това показва, че механизмът „AggregateEU“ е привлякъл значителен интерес от страна на участниците на пазара.

(6) В доклада се стига до заключението, че „AggregateEU“ предоставя допълнителни възможности на европейските купувачи да закупуват газ от надеждни доставчици при конкурентни условия, както и прозрачност на пазара по отношение на търсенето и предлагането, като по този начин допринася за намаляване на нестабилността на пазарите.

(7) Що се отнася до правилата за надзор на пазара, с Регламент (ЕС) 2022/2576 се изисква местата на търговия, на които се търгуват стокови деривати върху енергоносители, да създадат за всеки търгуван на тях стоков дериват върху енергоносител механизъм за управление на нестабилността в рамките на деня на базата на горна и долна ценова граница,

който задава цените, над и под които не могат да се изпълняват нареждания („механизъм за управление на нестабилността в рамките на деня“). В доклада се констатира, че на пазарите на газ все още има случаи на значителна нестабилност и че механизмът за управление на нестабилността в рамките на деня може да играе роля за предотвратяване на прекомерни скокове на цените и за стабилизиране на пазара.

(8) Съгласно Регламент (ЕС) 2022/2576 Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество между регулаторите на енергия (ACER) изготвя и публикува ежедневни оценки на цените на втечнения природен газ (ВПП) и дневния референтен показател за ВПП въз основа на пазарните данни за сделките с ВПП, които ACER систематично събира и обработва. Оценките на цените на ВПП и референтните показатели осигуриха на пазара по-голяма прозрачност, като по този начин повишиха възможностите на участниците на пазара да си осигурят доставки на ВПП на конкурентни цени. В доклада се констатира, че оценката на цената на ВПП и референтният показател за ВПП са се оказали полезни за стабилизирането на пазара.

(9) Регламент (ЕС) 2022/2576 предвижда редица разпоредби за сигурност на доставките и солидарност в случай на извънредна ситуация, свързана с газа, с цел по-добро координиране на организацията на мерките за енергийна солидарност в извънредна ситуация. Глава IV от Регламент (ЕС) 2022/2576 временно допълни Регламент (ЕС) 2017/1938, по-специално чрез прилагане на механизма за солидарност по подразбиране при липса на двустранни споразумения, както и като разшири обхвата на механизма за солидарност, така че да включва ВПП и критичните количества газ за електроенергия. Освен това в Регламент (ЕС) 2022/2576 се предвиждат временни мерки за намаляване на несъщественото потребление на защитените клиенти и презпазни мерки за трансграничните потоци. В доклада се стига до заключението, че временните разпоредби за сигурност на доставките и солидарност са били полезни за предотвратяване и смекчаване на газовата криза и за улесняване на усилията за намаляване на търсенето на газ.

(10) Заключението на доклада, а именно че все още съществуват сериозни затруднения за гарантиране на сигурността на енергийните доставки на Съюза, продължава да бъде валидно. Положението на пазара на газ в световен мащаб остава много напрегнато. Цените на газа все още са значително по-високи от тези отпреди кризата, което води до неизбежни последици за покупателната способност на гражданите на Съюза и конкурентоспособността на предприятията в Съюза. Нестабилността на пазара на газ е друг аспект на настоящата ситуация. Неотдавнашните случаи на значителна нестабилност през лятото и есента на 2023 г., причинени от събития като стачката, засегнала австралийските съоръжения за ВПП, или прекъсването на междусистемната връзка Balticconnector, показват, че пазарите са все още нестабилни и уязвими дори за относително малки сътресения в търсенето и предлагането. Продължаващата криза в Близкия изток представлява допълнителен значителен геополитически риск с потенциално въздействие върху цените и доставките на газ. При тези условия страхът от недостиг може да предизвика силни реакции със сериозни последици за цените.

(11) Поради значителното намаляване на вноса на руски газ по газопроводите през изминалата година доставките на газ за Съюза са намалени значително в сравнение с периода преди кризата. С настоящите нива на внос на газ, пренасян по газопроводи, се очаква Съюзът да получи внос на приблизително 20 млрд. куб. метра руски газ по газопроводи, ако този ненадежден внос не бъде изцяло прекъснат. Вносът ще бъде с около 110 млрд. куб. метра по-малко, отколкото през 2021 г. Това намаляване представлява риск от възникване на недостиг на газ в Съюза.

(12) Понастоящем положението на световните пазари на газ е много напрегнато и се очаква да остане напрегнато за известно време. През последните две години световните доставки на ВПП са нараснали съвсем слабо поради ограниченото увеличаване на капацитета за втечняване, прекъсванията в основните съоръжения за износ, както и намаляващите доставки

на захранващ газ в инсталациите за ВПП. Значителен нов капацитет за втечняване на ВПП се очаква да започне да функционира едва през 2025 г. Поради това се очаква в близко бъдеще пазарното равновесие да остане несигурно. Тази ситуация има отрицателни последици за цените на газа, които, въпреки че са по-ниски от върховите стойности през лятото на 2022 г., остават над два пъти по-високи от равнищата отпреди кризата.

(13) С оглед на настоящото напрежение на пазара цените могат отново да се покачат в резултат на непредвидими събития и внезапни сътресения, като например съживяване на търсенето на ВПП в Азия, което може да намали наличния газ на световния газов пазар, една студена зима, която би могла да доведе до увеличаване на търсенето на газ с до 30 млрд. куб. метра, едни екстремни метеорологични условия, потенциално засягаща акумулирането на водноелектрическа енергия и производството на ядрена енергия поради ниски нива на водите, което би могло да доведе до последващо увеличаване на търсенето на електроенергия от газ, допълнителни прекъсвания в критичните инфраструктури, като например саботажите срещу газопроводите „Северен поток“ през септември 2022 г. или прекъсването на газопровода Balticconnector през октомври 2023 г., както и влошаване на геополитическата среда и картината на заплахите в регионите доставчици, например поради кризата в Близкия изток.

(14) Като се има предвид настоящото напрегнато равновесие между търсенето и предлагането, дори умереното прекъсване на доставките на газ или дори самата заплаха от такива прекъсвания би могла да има драматично въздействие върху пазара на газ и да причини сериозни и трайни вреди на икономиката и на гражданите на Съюза.

(15) Настоящата криза излага целия Съюз на рискове от недостиг на енергия и високи цени на енергията. Сериозните затруднения, които продължават да съществуват и все още засягат сигурността на доставките на газ в Съюза, както и всички нови допълнителни затруднения, и равнището на цените на газа могат да окажат отрицателно въздействие върху икономическото положение, конкурентоспособността на промишлеността и покупателната способност на гражданите.

(16) Тъй като Съюзът е единен пазар, недостигът на газ в една държава членка би имал тежки последици във всички останали държави членки чрез физически недостиг на доставки на газ, нестабилност на цените или прекъсване на промишлените вериги в резултат на евентуални ограничения на конкретни промишлени отрасли в дадена държава членка. Освен това, в дух на солидарност, всички държави членки могат да допринесат за по-нататъшното намаляване на рисковете от недостиг на енергия и по този начин да спомогнат за ограничаване на нестабилността на цените на газа.

(17) Удължаването на срока на прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 представлява извънредна и ограничена във времето мярка в отговор на продължаващите и новите сериозни затруднения при енергийните доставки, които пораждаат риск от непосредствена криза.

Удължаването очевидно ще намали нестабилността на пазарите и ще засили солидарността.

(18) Необходимостта от действия е неотложна. Ако не бъде удължен срокът на прилагане на Регламент 2022/2576, който ще спре да се прилага на 30 декември 2023 г., това би променило стабилизираното, но несигурно положение, което Съюзът е постигнал към момента, и би влошило устойчивостта спрямо евентуални бъдещи събития, като например пълно спиране на вноса от Русия. Удължаването на срока на прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 е в съответствие и с плана „RepowerEU“, както беше обявено от Комисията в нейното съобщение от 18 май 2022 г., с който беше предвидено да бъдат защитени гражданите и икономиката на Съюза срещу прекомерно високи цени и недостиг на енергийни доставки.

(19) Продължаващото напрежение при енергийните доставки оправдава удължаването на срока на прилагане на разпоредбите за обединяване на търсенето и за съвместно закупуване, съдържащи се в Регламент (ЕС) 2022/2576, тъй като те спомагат за осигуряването на равнопоставен достъп на предприятията във всички държави членки до нови или допълнителни източници на газ. Тези разпоредби спомагат също така за осигуряването на по-

добри условия, отколкото биха се прилагали по отношение на предприятията, които закупуват газ чрез използването на доставчика на услуги, с което допринасят за сигурността на доставките.

(20) Удължаването на срока на прилагане на разпоредбите относно обединяването на търсенето и съвместното закупуване ще засили солидарността на Съюза при закупуването и разпределението на газ. В дух на солидарност удължената възможност за обединяване на търсенето и съвместно закупуване ще подпомогне по-специално предприятията, които преди това са купували газ само или предимно от руски доставчици, като им помогне да получат доставки от алтернативни доставчици на природен газ или доставчици при изгодни условия.

(21) За да бъдат подпомогнати участниците на пазара през тази зима и следващия сезон на запълване на съоръженията за съхранение на газ, следва да се осигури непрекъснатост на функционирането на „AggregateEU“. Това включва възможността за удължаване на съществуващия договор с доставчика на услуги в съответствие с Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета [3].

(22) С оглед на предимствата за потребителите, ценовата стабилност и сигурността на енергийните доставки е оправдано удължаване на срока на прилагане на разпоредбите на Регламент (ЕС) 2022/2576 за създаване на механизъм за управление на нестабилността в рамките на деня и оценка на цените на ВПГ и референтен показател за ВПГ.

(23) Като се имат предвид продължаващите рискове за стабилните доставки на газ, посочени по-горе, е целесъобразно също така да се удължи с още една година срока на прилагане на разпоредбите в случай на извънредна ситуация, свързана с газа в съответствие с констатациите в доклада относно положителното въздействие на тези разпоредби.

Стойностите за критичните количества газ в приложение I остават валидни за периода на удължено прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 до края на 2024 г.

(24) Удълженото прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 следва да бъде временно, следва да влезе в сила на 31 декември 2023 г., за да се гарантира непрекъснатото прилагане на съответните разпоредби, и следва да продължи една година до 31 декември 2024 г.

Удължаването с една година е необходимо и пропорционално поради трайния характер на сериозните затруднения при енергийните доставки и произтичащите от тях рискове за цените и сигурността на доставките, които се очаква да продължат поне през цялата 2024 г. Предвид това че обемите на газ, обединени чрез пратформата за обединяване на търсенето, до октомври 2023 г. вече възлязоха на три пъти повече от изискваните обеми, удължаването на срока на прилагане на Регламент (ЕС) 2022/2576 не следва да включва задължително участие в обединяването на търсенето.

(25) Поради това Регламент (ЕС) 2022/2576 следва да се прилага до 31 декември 2024 г.

(26) Доколкото целта на настоящия регламент не може да бъде постигната в достатъчна степен от държавите членки, но може да бъде по-добре постигната на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигането на тази цел.

(27) Поради това Регламент (ЕС) 2022/2576 следва да бъде съответно изменен,

ПРИЕ НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

Член 1

Изменения на Регламент (ЕС) 2022/2576

Регламент (ЕС) 2022/2576 се изменя, както следва:

1) В член 5 параграф 5 се заменя със следното:

5. „Комисията може да поиска от доставчика на услуги да предостави цялата информация, необходима за изпълнението на задачите, предвидени в член 7.“;

2) Член 10 се заличава;

3) В член 31 втората алинея се заменя със следното:

„Прилага се до 31 декември 2024 г.“;

4) Приложение I се изменя, както следва:

а) в буква а) бележката под линия 1 се заменя със следното:

„Стойностите в приложение I, части а) и б) се основават на данни от оценката на адекватността през зимата съгласно член 9 от Регламент (ЕС) 2019/941, извършена от Европейската мрежа на операторите на преносни системи за електроенергия (ЕМОПС-Е), с изключение на Малта, в която за производството на електроенергия се разчита изключително на доставки на ВПП без значителен капацитет за съхранение. Като се има предвид спецификата на нискокалоричния газ, стойностите за Нидерландия в тази таблица следва да се умножат с конверсионен коефициент 37,89, разделено на 35,17. В приложение I, част а) са представени индивидуалните месечни количества, изчислени от ЕМОПС-Е за месеците от декември 2022 г. до март 2023 г.; стойностите в приложение I, буква б) за месеците от април 2023 г. до декември 2024 г. представляват средната стойност за периода между декември 2022 г. и март 2023 г.“

б) в буква б) заглавието се заменя със следното:

„Максимални критични количества газ за сигурността на доставките на електроенергия съгласно член 23 за периода от април 2023 г. до декември 2024 г. (стойности в милиони кубични метри).“

Член 2

Влизане в сила

Настоящият регламент влиза в сила на 31 декември 2023 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко във всички държави членки.

Съставено в Брюксел на 21 декември 2023 година.

За Съвета

Председател

P. NAVARRO RÍOS

[1] Регламент (ЕС) 2022/2576 на Съвета от 19 декември 2022 г. относно засилване на солидарността чрез по-добра координация на покупките на газ, надеждни референтни показатели за цените и надежден трансграничен обмен на газ (ОВ L 335, 29.12.2022 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2576/oj>).

[2] Регламент (ЕС) 2017/1938 на Европейския парламент и на Съвета от 25 октомври 2017 г. относно мерките за гарантиране на сигурността на доставките на газ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 994/2010 (ОВ L 280, 28.10.2017 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>).

[3] Регламент (ЕС, Евратом) 2018/1046 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2018 г. за финансовите правила, приложими за общия бюджет на Съюза, за изменение на регламенти (ЕС) № 1296/2013, (ЕС) № 1301/2013, (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) № 1304/2013, (ЕС) № 1309/2013, (ЕС) № 1316/2013, (ЕС) № 223/2014 и (ЕС) № 283/2014 и на Решение № 541/2014/ЕС и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 966/2012 (ОВ L 193, 30.7.2018 г., стр. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>).